

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**CSEND A FÉNYBEN ÉS BESZÉD A SÖTÉTSÉGBEN:
AZ ÉN UTAZÁSAI EMILY BRONTË KÖLTÉSZETÉBEN**

**SILENT IN THE LIGHT AND SPEAKING IN THE DARK:
JOURNEYS OF THE SELF IN EMILY BRONTË'S POETRY**

Timár Krisztina

Témavezető: Dr. D. Rác István

DEBRECENI EGYETEM
Irodalomtudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2010.

1. Az értekezés célja, témája

A jelen disszertáció tárgya Emily Brontë költészete. Különleges helyzetű életműről van szó, hiszen annak ellenére, hogy a költő regénye világhírnévre tett szert, verseiről általában igen kevés szó esik. Angol nyelvterületen is viszonylag ritkán kutatott, magyarországi szakirodalma pedig igen csekély. Az ismertség hiányának egyik legfontosabb oka abban keresendő, hogy ezt a költészetet, ellentétben a regénnyel, szerzője nem azért alkotta meg, hogy mások olvassák: életében nagyon kevés vers megjelenését engedélyezte (amelyek ekkor visszhangtalanok maradtak), halála után is csak mintegy az életmű ötöde láthatott napvilágot. A regény sikere és gazdagsága azonban ekkorra már elhomályosította a verseket. A megjelent versek szövegét ráadásul előbb a szerző, aztán az ő halála után testvére, Charlotte Brontë is több helyen erőteljesen megváltoztatta. Az első kritikai kiadás csaknem száz évig, 1941-ig váratott magára; az első olyan kiadás pedig, amely megjelent szövegek hiányában kizárólag és következetesen a kéziratokra támaszkodott, 1992-ig. Ez utóbbi kiadást, Janet Gezari munkáját használtam dolgozatomban.

A Brontë-szakirodalomban azt tapasztaltam, hogy a tanulmányírók jelentős része a mai napig mintegy a regény „árnyékában” kezeli ezeket a szövegeket, nem pedig olyan életműként, amely önmagában is érdeklődésre tarthat számot. Egyik célomul tehát azt tűztem ki, hogy ezt a szó szoros értelmében „rejtőzködő” költészetet hazámban is szélesebb körben ismertté tegyem, s ezáltal hozzájáruljak ahhoz, hogy Emily Brontë versei elnyerhessék az őket megillető elismerést.

Dolgozatom témája az (emberi) én sorsának alakulása Emily Brontë költészetében. Kiindulópontul J. Hillis Miller tanulmányát választottam, amelyben megállapítja, hogy, noha szinte valamennyi vers beszélője másfajta személyiség, valamennyiükre jellemző, hogy egy múltbeli esemény miatt elszigetelődtek attól, amit saját „másik”-juknak tartanak, legyen az a szerelmes, egy közösség vagy egy, az emberitől különböző (nem feltétlenül transzcendens) létsík. Miller mindezeket az állapotokat a száműzött-lét kategóriájában foglalja össze, amelytől a Brontë-versek énei (*self*)¹ szenvednek, mivel boldogságukhoz (nem egyszer életben maradásukhoz) egy másik, rajtuk kívüli énré lenne szükségük, de azt sohasem érhetik el. Más viszonyítási pont hiányában ezt az elszigeteltséget használják fel arra, hogy meghatározzák önmagukat és helyüket a világban.

A versek kiindulópontja tehát a romantikus én-felfogás, az ártatlanságból öntudatra ébredt és az ártatlansághoz többé visszatalálni nem tudó én. Ez az egyik oka annak, hogy

¹ Szándékosan nem használom ebben az esetben a „beszélő” szót. Nem minden versben kapja meg ugyanis az ember-szereplő a lehetőséget, hogy megszólaljon; időnként más, nem emberi lények elhallgattatják, és beszélnek helyette/róla. Ettől azonban még „én” marad, legalábbis egy bizonyos pontig.

Brontë verseit a romantikához tartozónak ítélem. A másik ok, hogy a versek rendszerint a romantikus retorika módszereit és a romantikus filozófiák eredményeit használják. A fenti én-felfogás azonban, ahogy említettem, csak kiindulópont a versek számára, ahonnan minden versbeli én a saját külön útjára indul el. Versértelmezéseimben ezeket az utakat keresem, amelyek a fájdalom és a veszteség érzetétől a tudatos lemondásig, a menekülés vágyáig, az együttérzésig, a veszteség elfojtásáig, a halálig vagy a feltámadás hitéig vezetnek. A versek újabb és újabb kísérletek által próbálják felfedezni és kihasználni mindazokat a lehetőségeket, amelyek a száműzött-létben élő én számára megmaradtak. A legjellegzetesebben brontëi végkifejlet a küszöb-helyzet, az adott helyzetben legteljesebb diadal: ebben az esetben az én egyensúlyt képes tartani, sőt, akár közvetíteni is képes kétféle lét között, miközben sem elszigetelve nem marad, sem el nem hagyja elszigetelt állapotát.

2. Alkalmazott módszerek

A dolgozat módszere mindenekelőtt a szoros olvasás, nem elsősorban a strukturalizmus, hanem a dekonstrukció távlatából. Mivel ennek a költészetnek a különlegességét éppen az adja, hogy minden vers más-más utakat és megoldásokat választ az én számára, szándékom az, hogy minden kiválasztott szöveg a lehető legteljesebb figyelmet kapja. A dekonstrukció elméletírói közül főként, de nem kizárólag, Paul de Man tanulmányait használom, nem utolsósorban azért, mert ezek a tanulmányok a szoros olvasás módszereit használják, illetve használják ki és alakítják át. Összehasonlítom a Brontë-verseket az általa ismert kortársaknak (elsősorban Edmund Burke-nek és S. T. Coleridge-nak) filozófiájával is. Folyamatosan utalok az angol nyelvű Brontë-szakirodalomra, és ahol szükséges, vitatkozom is vele. Egyes esetekben a dekonstrukciótól különböző elméleti paradigmák képviselőinek írásait is használom, mivel az elsődleges szövegek bizonyos vonásainak értelmezésében a dekonstrukció nem mindig nyújt segítséget.

A módszer hátránya, hogy viszonylag kevés verssel tudok foglalkozni, előnye azonban, hogy ebben a néhány versben semmit nem kell figyelmen kívül hagynom, és olyan olvasási módokat dolgozok ki, amelyek más olvasatokban is hasznosak lehetnek. Figyelmet fordítok a szövegek retorikájára, finom önellentmondásaira, kitérek a versforma szerepére, sőt indokolt esetben akár hangtani elemzést is végzek. Ilyen részletes elemzést még senki nem szentelt ezeknek a szövegeknek. Az összehasonlítás más tanulmányok eredményeivel azt mutatja, hogy ezzel a módszerrel érdemes Brontë verseit olvasni, mivel így előtűnnek a buktatók, amelyekkel ez a költészet minduntalan kijátssza az olvasó figyelmét. A látszólagos hibák vagy ellentmondások, amelyek egy „felszínesebb” olvasatban zavaró tényezőként jelennek

meg (ez a fajta felszíniesség sajnos néha előfordul a Brontë-versekről írt tanulmányokban), ezzel a módszerrel inkább a költői hagyomány(ok) tudatos és következetes felforgatásának bizonyulnak, amelyek végül jól kivehető hálózatot alkotnak ebben a költészetben.

Meg kell azt is említenem, hogy a versekkel nem időrendi sorrendben foglalkozom. Először is az időrendi sorrend nagyon könnyen életrajzi értelmezésbe válthatna át, márpedig Emily Brontë szerepjátszástól meghatározott költészetében az életrajzi olvasat könnyen csapdába csalhatja az értelmezéseket. Másodsor, ahogy Maureen Peck-O'Toole bebizonyította, mivel a versek túlnyomó többsége tisztázatban maradt fenn, mégpedig több vers egyetlen lapra másolva, legnagyobb részük esetében semmiféle mód nincs arra, hogy pontos korukat meg lehessen adni. A versek dolgozatbeli elrendezését ezért szerkezeti, tematikus, valamint nyelvi kapcsolataiknak rendelttem alá, illetve annak, hogy mely szöveghagyományokhoz csatlakoznak.

3. Az eredmények tézisszerű felsorolása

A) Az életmű irodalomtörténeti elhelyezése:

Dolgozatomban elhelyezem Emily Brontë költészetét a romantika hagyományán belül, ugyanakkor megmutatom azt is, hogyan változtat adott esetben ez a költészet a hagyományon. Összehasonlítva Wordsworth és Coleridge, kisebb mértékben Byron és Percy Bysshe Shelley műveivel, kitűnik, hogyan használja fel ez a költészet a romantika személyiségképét, álom- és látomásértelmezéseit, természetértelmezéseit, a töredékességről, a fenségesről és a szépről alkotott nézeteit, valamint retorikáját; illetve kisebb mértékben az is, hogyan próbálja újraírni az angol romantika klasszikus műveit („Óda a nyugati szélhez”, „A slumber did my spirit seal”). A romantikusokhoz hasonlóan önálló, egyéni mitológiát alakít ki; verseinek nagy része költői szerepjátszásnak tekinthető, amennyiben az általa és testvére, Anne Brontë által kidolgozott Gondal-mondakör egyes alakjainak nevében írja őket.

Jelentős eltérés az angol romantikában központi jelentőségű képzelőerő–fantázia ellentétpár alkalmazásában van: Brontë ugyan tudatosan használja Coleridge kifejezéseit, amikor a fantáziáról beszél, de ugyanazokkal a kifejezésekkel határozza meg a képzelőerőt is, a kettőt tehát gyakorlatilag azonosítja egymással, és mindkettőt megbízhatatlannak tekinti. Amikor viszont pontosan ugyanazokat a szavakat használja, mint amelyekkel Coleridge a képzelőerőt kiemeli, és komolyan is veszi azokat, akkor hangsúlyosan *nem* a képzelőerőről, hanem egy minőségileg más hatalomról beszél.

B) Az életmű elkülönítése a misztikus hagyománytól:

A Brontë-költészet számos olvasója összefüggést talált már az életmű és a misztikus irodalmi-lelkiségi hagyomány között, bár a konkrét bizonyítékok (magánlevelek, naplók, szövegszerű megfelelések) hiányoznak arra nézve, hogy melyik misztikus hagyományhoz kapcsolódhatott a költő. Az életmű elhelyezése a romantika kontextusában is arra biztathatná az olvasót, hogy kapcsolatokat találjon a romantikára nagy hatással levő misztikus irányzatok és Brontë költészete között. Amennyiben azonban a Brontë-életmű misztikus olvasatát legteljesebben kidolgozó Nathalie Sorensen misztika-meghatározását tartjuk mérvadónak, vagyis hogy a szövegek egy másfajta létezésről való közvetlen tudást, illetve egy másfajta létezésbe való tökéletes beleolvadást igyekeznek megfogalmazni, akkor kitűnik, hogy Brontë legalább annyiszor tér el ettől a hagyománytól, mint ahányszor alkalmazza azt.

A szoros olvasatok feltárják, hogy ezek a versek a legtöbbször csak azért használják a misztikus hagyomány elemeit, hogy ellentmondjanak nekik, és lemondjanak a misztikus egyesülésről. A szerelmi és a természetmisztika² vonásai jelennek meg leghangsúlyosabban az életműben; a versbeli én legtöbbször arra vágyik, vagy arra kap lehetőséget, hogy szerelmével vagy a tájjal azonosuljon, és így nyissa fel személyisége határait, veszítse el önmagát, cserébe pedig nyerje el a tökéletességet és a boldogságot. Mégis: mindössze egyetlen vers, a „High waving heather” („Magasan hullámzó hanga”³) veszi komolyan a misztikus egyesülés lehetőségét, és ez a vers is azzal végződik, hogy az ember vagy kívül marad a természeti erők egységén, vagy saját töredezettségével kell fizetnie azért, hogy közjük olvad.

Különös értelmezése a misztika hagyományának a „The Night-Wind” („Az éjszakai szél”) című vers, amelyben egy emberi én és a beléje szerelmes szél beszélget egymással. Kettejük viszonyában a természet a győztes, átveszi az emberi hangot, eltünteti az emberi akaratot, és, bármilyen finoman, mégis erőszakosan magába vonja az emberi ént. A vers folyamatosan tartalmaz utalásokat saját szövege és a misztikus szöveghagyomány közötti különbségekre, az utolsó versszakban azonban már teljesen egyértelműen elkülöníti magát a misztikától. A misztikus egyesülés végső és legteljesebb foka ugyanis a halál volna, ez a vers viszont a halált ember és természet végső elválásaként határozza meg, amelyben helyreállnak az emberi személyiség megbontott határai, ennek ára pedig a halott magányossága lesz. A misztikus hagyomány tökéletes ellenpontja a „The night is darkening round me” („Sötétedik az éjszaka körülöttem”) és az „I'll come when thou art saddest” („Akkor jövök, ha nagyon

² A természet Brontë költészetében egyaránt értelmezhető önmagában vett hatalomként, totalitásként, amelynek léte megelőzi az emberi létet; illetve egy másik, transzcendens lét által használt jelrendszerként, amely csak másodlagos fontossággal bír. A két értelmezés általában nem ütközik össze, nem zárja ki egymást a versekben.

³ A zárójelben, idézőjelben szereplő címek minden esetben a saját fordításaim.

szomorú vagy”) párosa. Az első vers énje tanúja lesz a természeti erők egységének, de lezárja határait, és az abszolút magányt választja a velük való egyesülés helyett. A második versben az ember meg sem szólalhat, csak egy ismeretlen hatalom drámai monológjában rajzolódik ki kétségbeesett, kiszolgáltatott helyzete. A beszélő a közeli jövőre ígéri érkezését és az emberi lélek vele való egyesülését, de erre az ember egyáltalán nem vágyik, sőt retteg tőle.

C) A szerelem, a halál és a magány értelmezése Brontë költészetében:

Minden egyes versértelmezésem kitér arra, hogy a versbeli én hogyan dolgozza fel saját elszigeteltségét (ez szövegszinten időnként úgy jelenik meg, hogy a versszöveg saját töredékességével küszködik), és hogyan fogalmazza meg kapcsolatát azzal, akit a másikjaként határoz meg. A továbbiakban minden esetben szólok arról is, hogyan keresi (vagy éppen nem keresi) az én annak a módját, hogy áthágja saját létezése határait és elérje a másikat, ezzel párhuzamosan pedig igyekszik megérteni saját magát.

Három külön fejezetet szentelek a szerelem-, magány- és halálértelmezéseknek, de más fejezetek is utalnak mindhárom problémára, és egymással is összefüggenek az egyes fejezetekbe került versek. Szerelem, magány és halál között különösen szembeűnő az összefüggés, a szerelmes versek énje ugyanis minden esetben valamilyen módon kénytelen szembenézni a szeretett személy elvesztésével, a veszteséget pedig, amely a magányhoz vezet, többnyire a halál okozza. Önálló, sajátos nyelvi megoldásaik (valamint szerkezeti megfontolások) miatt mégis érdemes a három témát külön tárgyalni, még akkor is, ha adott esetben a három egymástól elválaszthatatlanul, egyetlen versben is felbukkanhat. Jó példa erre az „R. Alcona to J. Brenzaida” („R. Alcona J. Brenzaidához”) című vers. Beszélője Rosina Alcona (a Gondal-mondakör egyik alakja), aki tizenöt éve elveszítette szerelmesét. Az egyetlen esélye, hogy magánya feloldódjon, a halál volna, ezért vágyik a halálra, de tudatosan lemond arról, hogy ezen a módon egyesülhessen szerelmével. A szeretett alakjának és saját vágyának elfojtásával építi ki önálló személyiségét, amely által a társadalom teljes jogú tagjává válhat, de ezt nem diadalként, hanem ráért ítéletként fogja fel. Sajátos szerelmi retorikát dolgoz ki az „If grief for grief can touch thee” („Ha a bánatért adott bánat megérinthez téged”) profán imádsága. Az én nem vár monológjára választ, mert nem abban bízik, hogy szavai eljuthatnak a másikhöz, hanem az érzelmek szabad áramlásában és kicserélődésében. Az imádság közben az én határai elmosódnak, átjárhatóvá válnak, ezáltal pedig a másik is rákényszerül arra, hogy hasonlóan megnyissa határvonalait.

A magány, sőt a fájdalom akár újfajta erő forrása is lehet, ahogyan az például az „And like myself lone wholly lone” („És mint magam, egyedül, egészen egyedül”) és a „Sympathy” („Együttérzés”) című versekben történik. Mindkét esetben a magány (az én száműzött-léte)

előfeltétele annak, hogy a létezők (nemcsak emberek, hanem ember és természeti jelenségek is) segíteni tudjanak egymásnak, mintegy erőt merítsenek a közös fájdalomból. Az egymással való azonosulás pusztán a fájdalom tudomásulvételét jelentené, nem pedig külső támaszt, az én határai tehát nem nyílnak meg – a valódi, hathatós segítség nem érintkezésen alapul, hanem hasonlóságon, a szöveg logikája tehát metaforikus. Ha viszont az én saját magából próbál erőt meríteni, egészen biztosan kudarcot vall; ezt mutatja a „Hope” („Remény”) című vers, amely egy egész alternatív világot épít fel különféle költői képekből, de egyik sem jelent vigaszt az én szenvedéseire, sőt börtön-létté mélyíti magányát.

A halál a lehető legváltozatosabb formákban jelenik meg az életműben. Felbukkanhat mint kulturális jelenség, az idő és a történelem része; ebben az értelemben véve akár nemet is kaphat: hímnemű vetélytárs a szerelmét féltő Julian számára a „Julian M. and A. G. Rochelle” („Julian M. és A. G. Rochelle”) című versben; nőnemű, sőt anyai vonásokat nyer a gyermekét meggyilkoló Augusta szövegében („A Farewell to Alexandria” [„Búcsú Alexandriától”). Az „A sudden chasm of ghastly light” (kb. „A kísérteties fény hirtelen szakadéka/úrje” vagy „Egy hirtelen szakadék/úr, kísérteties fényből”) enigmatikus szövege kétféle halál-értelmezést is ad, az apokaliptikus logikájára támaszkodva: az egyik az emberi világhoz/történelemhez tartozik, a másik az emberi világ tökéletes pusztulása, amely az első halált is elpusztítja. Mindezekkel ellentétben a „Death” („Halál”) szövege éles határt von a felfogható, kultúra által meghatározott világ és a halál között, és gyökeresen idegen hatalomként szólítja meg az utóbbit. A halál jelenthet megsemmisülést az én számára, akár a rettegés forrásaként („I'll come when thou art saddest”), akár a földi szenvedés boldogító megszűnéseként („The Philosopher” [„A filozófus”]); jelentheti a legteljesebb szabadságot („Aye there it is!” [„Igen, ott van!”], „And like myself lone wholly lone”, „Julian M. and A. G. Rochelle”); vagy az én határainak végső lezárulását („The Night-Wind” és „In the earth, the earth thou shalt be laid” [„A földbe, a földbe fognak letenni téged”]); sőt az újjászületés előfeltételeként is megjelenhet („Sympathy”, „No coward soul is mine” [„Nem gyáva lélek az enyém”).

Kevés Brontë-én képes arra, hogy harmóniára találjon, és ha már a fájdalomtól nem tud is megszabadulni, legalább ne is növelje azt; még kevesebb kerül ki győztesen a magány és a szenvedés kettőséből. Mégis akad példa az utóbbira: mindazok a beszélők (valamennyien megszólalnak), akik rátalálnak az úgynevezett küszöb-helyzetre. Ilyen az „A sudden chasm of ghastly light” második beszélője, a „High waving heather” két emberi énje közül az, aki csak szemléli a tájat, de nem akar beleolvadni, a „The Philosopher” látnoka, az „Aye there it is!” legalább két beszélője, a „No coward soul is mine” és valószínűleg a „The night is darkening round me” beszélője is. Aki küszöb-helyzetbe kerül, az saját akaratából áll meg két világ határán, így egyszerre tartozik a saját világához és a másik világához, illetve egyikhez sem.

Érzékeny egyensúlyt teremt a sokféle szinten jelentkező kettősségekben, és helyzetéből meglepő erőt tud meríteni.

D) Nyelvi megoldások 1. – Emily Brontë sajátosan nyitott névmáshasználata:

Sajátos nyelvi megoldások kísérik, segítik, idézik elő a fentebb vázolt, sikeres vagy sikertelen kísérleteket az én elszigeteltségének feloldására, megőrzésére, kihasználására. A legkülönlegesebb és legszembetűnőbb nyelvi jellegzetesség Brontë egyéni névmáshasználata. Az angol nyelvben rendkívül szokatlan módon el tudja kerülni a nemek megjelölését még egyes szám harmadik személyben is; amikor pedig csak mint „én” és „te” szólalnak meg a szereplői, az esetek túlnyomó többségében egyáltalán nem dönthető el a nemük. Ez az életmű tehát az esetek nagy többségében figyelmen kívül hagyja a nemi kódokat, illetve rávilágít azok kulturális meghatározottságára. „Én” és „te” ráadásul rendszeresen helyet is cserélnek, de a váltást egyáltalán nem mindig mutatják idézőjelek; annál is kevésbé, mert Brontë gyakran tudatosan kihagy a versekből mindenféle központosítást. Mindez a közvetítések, a szerepjátszás, a hagyománnyal való vita olyan gazdag lehetőségeit teremti meg, amelyekre más életművekben nagyon kevés példa akad.

E) Nyelvi megoldások 2. – A romantikus retorika használata és módosulásai:

Utoljára, de nem utolsósorban arra is kitérek, hogyan alkalmazza és egyúttal forgatja fel Brontë költészete a romantikus retorika egyes elemeit. Nagyon gyakran használja az allegóriát és a szimbólumot, abban a párosításban, ahogyan Coleridge szétválasztja őket. Ugyanakkor nem követi Coleridge értékítéletét a két képpel kapcsolatban, olyannyira, hogy de Man „A temporalitás retorikájá”-nak híres értelmezéseit akár Brontë költészetéről is írhatta volna.⁴

A szimbólum a misztikus egyesülés vágyához és lehetőségéhez tartozik, különösen, ha az félelmet rejt magában: a szimbolikus nyelv illúziókon alapul, ha tehát az ének sikerül a természet vagy a transzcendens erejét a szimbólum nyelvén megnevezni, azzal megfosztja erejétől, és az én határai épek maradnak. Saját világa, versbeli tere ezzel szemben allegorikus: a lemondáson, a töredékességen alapul, egyaránt vezethet alázathoz és büszkeséghez; legtöbb esetben erősebbnek bizonyul a másikjánál.

Rendkívül eredeti módon alkalmazza az életmű a prosopopeiát és a romantikus iróniát, mégpedig éppen a versek sajátos halálértelmezései miatt. A prosopopeia veszélye szimmetrikus szerkezetében rejlik: mivel a beszélő olyan létezőt szólít meg, és így ruház fel hanggal, amely nincs jelen vagy akár halott is lehet, a két fél helyzete könnyen megfordulhat.

⁴ Ezért mindkét költői kép esetében elsősorban de Mannak ezt az elemzését használtam. Amikor azonban a szöveg másfajta igényei szükségessé tették, más allegóriaértelmezéseket is bevontam a dolgozatba.

Mivel Brontë költészetében a halál ritkán jelenik meg egyértelműen félelemforrásként, a prosopopeiából is kikapcsolódik a haláltól való félelem, ami különleges lehetőségeket nyit meg; a leglátványosabb példa erre a halált félelem nélkül megszólító „Death” („Halál”), amelynek beszélője, mivel kész az önfeláldozásra is, képessé válhat akár arra is, hogy legyőzze a halált. Az ironia megkettőzi az ént, ezáltal fájdalomhoz, örülethez, halálhoz vezet; ha viszont az én eleve a kétségbeesés állapotából indul, és emiatt ismét csak eltűnik a halálfélelem, ahogyan a „Sympathy” („Együttérzés”) című versben is történik, akkor az ironia az újjászületés eszközévé is válhat.

Összefoglalás:

Disszertációm kiindulópontja az, hogy Emily Brontë költői életművét meghatározza a száműzött-lét, az én leválasztottsága arról, amit életéhez nélkülözhetetlennek tekint, de ez az állapot, bár minden vers közös vonása, mégis minden versben más-más utat eredményez az én számára. A kiválasztott versek az életmű reprezentatív darabjai, és általuk bemutatathatók a legjellegzetesebb utak, amelyeket az én követhet, a végletes lemondástól/elfojtástól egészen a feltámadás lehetőségéig. Mivel a szövegeket szoros olvasással, elsősorban a dekonstrukció módszereivel dolgozom fel, minden versben feltárható, mely hagyományokhoz csatlakoznak, és melyeket alakítanak át gyökeresen. Így nemcsak az én utazásai mutatkoznak meg, minden viszontagságukkal, az általuk okozott testi-lelki szenvedésekkel, pusztulással vagy győzelemmel, hanem az is igazolhatóvá válik, hogy Brontë versei a romantika kései vonulatához tartoznak, a misztikus irodalmi hagyománytól pedig elkülöníthetők. Az olvasatok részletesen kitérnek a versek különleges nyelvi megoldásaira is. A névmáshasználat, illetve a költői képek és alakzatok használata a beszélők, valamint az én és a külvilág közötti viszony és a dialogikusság újfajta lehetőségeit tárja fel. Ezen vizsgálatok által indirekt módon az is bebizonyosodik, hogy Emily Brontë költészete a regényéhez viszonyítva nemcsak hogy nem mellékes jelenség, hanem nagyon is megérdemli saját jogán is az értelmezői figyelmet és munkát.

Publikációk és konferencia-előadások

Timár Krisztina

1. Az értekezés tárgyában megjelent publikációk:

„'But not Quite.' The Mimic Refusal of Mysticism in Two Poems by Emily Brontë.” [’De nem egészen’. A misztika elutasítása a mimikri eszközeivel Emily Brontë két versében.] Ioana Murar szerk. *Annals of the University of Craiova*. (Romania) Ser. *Philology – English*. 6. évf. 1. sz. (2005) 184-200.

„Én és te és semmi más – avagy változatok a hiányra, a vágyra és a vágy hiányára Emily Brontë költészetében.” Bitskey István és Imre Mihály szerk. *Szerelemfelfogások az irodalomban. Studia Litteraria*, Debrecen, 2006. 60-70.

2. Az angol romantika tárgykörében megjelent publikációk:

„Shining Waters and Shining Flowers. The Desire of Poetry in Percy Bysshe Shelley’s *Prometheus Unbound*.” [Ragyogó vizek és ragyogó virágok. A költészet vágya Percy Bysshe Shelley *Megszabadított Prométheuszában*.] Bárdos Jenő szerk. *HUSSE Papers 2005. Proceedings of the Seventh Biennial Conference*. Veszprém, 2006. 207-213.

3. A XIX. századi angol irodalom tárgykörében megjelent recenziók:

„Péter Ágnes szerk. *Angol romantika. Esszék, naplók, levelek*” *Hungarian Journal of English and American Studies*. 9. évf. 2. sz. (2003. ősz) 275-278.

„Samantha Matthews, *Poetical Remains. Poets’ Graves, Bodies, and Books in the Nineteenth Century*.” *Hungarian Journal of English and American Studies*. 11. évf. 1. sz. (2005. tavasz) 241-244.

4. Egyéb publikációk:

„Halál a modernségben, halál a karneválban. Írás és újjászületés Rejtő Jenő *Az ellopott futár* című regényében.” *Kalligram*. 2003. szeptember. 3-8.

„A megkerült futár. Karnevál, modernség és nyelviség Rejtő Jenő *Az ellopott futár* című regényében.” *Alföld*. 55. évf. 7. sz. (2004. július) 74-93.

„The Guardians of Words. The Role of Mediation and the Power of the Spoken Word in W. B. Yeats’s *At the Hawk’s Well*.” [A szavak őrei. A közvetítés szerepe és a kimondott szó ereje W. B. Yeats *A sólyom kútja* című drámájában.] Kathleen A. Dubs szerk. *Now You See It, Now You Don’t. Hiding and Revealing in Text and in Performance. Pázmány Papers in English and American Studies*. 4. évf. (2006) 203-211.

„Filliponi párbeszédék – bábszínház és karnevál *A Néma Revolverek Városában.*” *A Vörös Postakocsi.* 2008. ősz. 27-39.

5. Konferencia-előadások az értekezés tárgyában:

Tudományos Diákköri Konferencia, Szeged, 2001: „Miszticizmus, a misztikus szubjektum, a misztikus vizitáció és a misztikus látomás megjelenése és ellentmondásai Emily Brontë költészetében” (második helyezés)

Fiatalkutatók Fóruma, Debrecen, 2003: „Keresztény (?) allegória és szimbólumiatlan szimbólum Emily Brontë ‘I’ll come when thou art saddest’ című versében”

The Eighteenth Century Now: Recent and Future Directions [A tizennyolcadik század ma: elmúlt, mai és jövő irányszakjai], York, Nagy-Britannia, 2006: „Eternal Liberty in the Dungeon Crypts: The Collision of the Gothic and the Romantic in a Poem by Emily Brontë” [Örök szabadság a várbörtön kriptájában: a gótika és a romantika összeütközése egy Emily Brontë-versben]

HUSSE konferencia, Szeged, 2007: „Separation and consolation in the poetry of Emily Brontë” [Elszigeteltség és vigasztalás Emily Brontë költészetében]

6. Egyéb konferencia-előadások:

Tudományos Diákköri Konferencia, Veszprém, 2003: „A megkerült futár. Karnevál, modernség és nyelviség Rejtő Jenő *Az ellopott futár* című regényében” – első helyezés

PhD-hallgatók és Fiatalkutatók Konferenciája, Komárom, 2003: „Halál a modernségben, halál a karneválban. Írás és újjászületés Rejtő Jenő *Az ellopott futár* című regényében.”

HUSSDE konferencia, Piliscsaba, 2004: „The Guardians of Words. The role of mediation and the power of the spoken word in W. B. Yeats’s *At the Hawk’s Well*” [A szavak őrei. A közvetítés szerepe és a kimondott szó ereje W. B. Yeats *A sólyom kútja* című drámájában.]

HUSSE konferencia, Veszprém, 2005: „Shining Waters and Shining Flowers. The desire of poetry in Percy Bysshe Shelley’s *Prometheus Unbound*” [Ragyogó vizek és ragyogó virágok. A költészet vágya Percy Bysshe Shelley *Megszabadított Prométheuszában.*]

15th Conference of British and American Studies [Brit és Amerikai Tanulmányok XV. Konferenciája], Temesvár, 2005: „Distance and Intimacy: The Comedy of Madness in Robert Burns’s ‘Tam O’Shanter’” [Távolság és meghittség. Az örület komédiája Robert Burns ‘Kóbor Tamás’ című művében]